

рив геніальну працю вченого, визнаного Західною Європою. Тому нове, шосте, видання праці М.І.Пирогова, з дозволу автора, вирішили підготувати до його ювілею – 70-ліття від дня народження і доручили це почесне завдання найбільшому другові і соратнику М.І.Пирогова – С.П.Коломніну, завідувачу кафедри шпитальної хірургії Медико-хірургічної академії. Шосте видання було повністю підготовлене до приїзду М.І.Пирогова в Москву у травні 1881 року. Але з вини друкарні вийшов тільки перший том, а другий був затриманий і побачив світ уже після смерті М.І.Пирогова, у лютому 1882 року.

Видання праці М.І.Пирогова "Хірургічна анатомія артеріальних стовбурів і фасцій" у перекладі і за редакцією С.П.Коломніна вважається найкращим, однак рецензенти і в новому перекладі віднайшли неточності, зміну порядку подачі матеріалу. Основний рецензент книги професор П.Ф.Лесгафт писав: "...додаток С.П.Коломніна і зроблені ним зміни в порядку опису ділянок навряд чи послугують користі

видання, а між тим нам варто б дорожити таким виданням, як нинішнє перевидання праці М.І.Пирогова".

Своє шосте видання книги М.І.Пирогов присвятив петербурзьким лікарям і спеціально підготував звернення до хірургів-клініцистів про користь прикладної анатомії в повсякденній праці, утвердження клінічної анатомії як прикладної науки. Передмова завершувалася словами щиро пироговськими до лікарів: "...поцінуюте і будьте поблажливі до мене". Проте С.П.Коломнін це опустил.

Безперечно, М.І.Пирогов мав слушність – лікарю-клініцисту потрібна інша анатомія, анатомія прикладна, пристосована до практичної роботи лікаря-хірурга біля ліжка хворого, за операційним столом – анатомія клінічна. У цьому безцінна заслуга М.І.Пирогова, який своєю першою працею створив надійний підмурівок клінічної анатомії. Ця праця виявилася для її творця початком утвердження клінічної анатомії в його наступних геніальних творіннях.

Література

1. *Визначні імена у світовій медицині / За ред. О.А.Грандо. – К.: РВА "Тріумф", 2001. – 320 с.* 2. *Ерюхин И.А. Николай Иванович Пирогов и современное научное мировоззрение в медицине // Вестн. хирургии. – 1997. – Т. 156, № 3. – С. 9-14.* 3. *Кульчицький К.І. Микола Пирогов: дивовижний сюжет життя (до 185-річчя з дня народження) // Вісн. морфології. – 1995. – № 1. – С. 46-47.* 4. *Луценко С.М., Милиця К.Н. Украинский период общественной деятельности ученого и гуманиста Н.И.Пирогова // Вісн. морфології. – 2004. – Т. 10, № 1. – С. 22-23.* 5. *Мирский М.Б. Научная школа Н.И.Пирогова // Вісн. морфології. – 2004. – Т. 10, № 1. – С. 17-18.* 6. *Скрипніков М.С., Проніна О.М., Луценко Н.М. Значення праць М.І.Пирогова для розвитку топографічної анатомії та оперативної хірургії // Вісн. морфології. – 2004. – Т. 10, № 1. – С. 23-24.* 7. *Сперанский В.С. Тартуский (дерптский, юрьевский) университет как связующее звено западно-европейской и российской анатомии // Морфол. – 2003. – Т. 124, № 6. – С. 94-96.* 8. *Степанов В.Я. Геніальність і раціональність діяльності М.І.Пирогова // Вісн. морфології. – 2004. – Т.10, № 1. – С. 24-27.* 9. *Талаев С.А. Н.И.Пирогов – создатель первой кафедры госпитальной хирургической клиники // Вестн. хирургии. – 1991. – Т. 146, № 3. – С. 130-132.*

© Боднар Б.М.

УДК 617-0532 (477.85)

СТАНОВЛЕННЯ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ

Б.М.Боднар

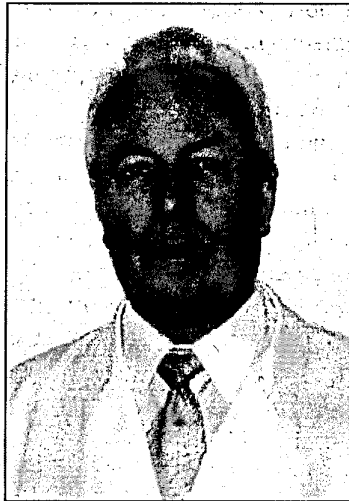
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Курс дитячої хірургії в Чернівецькому медичному інституті (нині Буковинський державний медичний університет) організований при кафедрі госпітальної хірургії в 1968 році, який очолив доцент В.І.Бережний. Під його керів-

ництвом розпочинається організація методичного забезпечення навчального процесу, розробка актуальних питань абдомінальної хірургії (лікування перитоніту в дітей з використанням поверхнево-активних речовин, які вперше

*Доцент В.І.Бережний
завідувач курсу дитячої хірургії
в 1968-1979 та 1983-1991 рр.*

*Професор В.П.Слепцов
завідувач кафедри
з 1979 по 1983 р.р.*

*Професор Б.М.Боднар
завідувач курсу дитячої хірургії
в 1991-2000 рр.,
завідувач кафедри з 2000 р.*

синтезовані в Чернівецькому медичному інституті); гнійно-септичних захворювань шкіри в новонароджених, травматології, ортопедії та торакальної хірургії дитячого віку.

У 1979 році при Чернівецькому медичному інституті був відкритий педіатричний факультет і створено кафедру дитячої хірургії. Завідувачем обрано професора В.П.Слепцова, який 1975 року захистив докторську дисертацію "Некоторые аномалии полового развития у детей". Він автор понад 150 наукових праць, 19 винаходів. Під його керівництвом за період роботи в Чернівцях виконали і захистили кандидатські дисертації Б.М.Боднар та С.М.Сторожук. При кафедрі функціонувала клінічна ординатура, в якій навчалися практичні лікарі – І.В.Восвода, Є.М.Микитинський, В.В.Курик. Професор В.П.Слепцов започаткував нові методи лікування захворювань сечовидільної системи в дітей, впровадив низку методів діагностики генітальної патології, розширив навчальну базу кафедри, поповнив наочне приладдя. Ним організовано реанімаційне відділення на 5 ліжок. У підготовці лікарів-педіатрів та субординаторів брали участь висококваліфіковані фахівці.

Ф.І.Гохберг – у 1951 році закінчила Кишинівський медичний інститут, у 1968 році захистила кандидатську дисертацію "Стафилококковая инфекция у новорожденных и грудных детей".

В.А.Тлюка – в 1961 році закінчив Вінницький медичний інститут ім. І.М.Глухова, в 1984 році

захистив кандидатську дисертацію "Отдаленные результаты оперативного лечения поперечно-распластанной стопы и мероприятия по предупреждению неудовлетворительных исходов".

В.В.Горячев – у 1974 році закінчив Донецький медичний інститут ім. М.Горького, в 1984 році захистив кандидатську дисертацію "Некоторые показатели иммунитета после спленэктомии у детей".

Б.М.Боднар – у 1975 році закінчив Чернівецький медичний інститут, в 1983 році захистив кандидатську дисертацію "Лікування гострих гнійно-септичних захворювань у дітей".

В.С.Тіктінський – у 1965 році закінчив Ленінградський педіатричний медичний інститут, у 1984 році захистив кандидатську дисертацію "Профилактика динамической непроходимости при перитоните у детей".

У 1983 році в зв'язку з закриттям педіатричного факультету кафедра була реорганізована в курс, завідувачем якого призначено доцента В.І.Бережного.

У 1991 році завідувачем курсу призначено доцента Б.М.Боднаря. В цей період у Чернівцях відкриваються дитячі хірургічні кабінети при поліклініках, а в районах області призначають хірургів, відповідальних за надання хірургічної допомоги дітям. Започатковується творча співпраця вчених теоретичних кафедр та вчених-клініцистів шляхом організації наукових конференцій та круглих столів. Це дало змогу розро-

Колектив кафедри дитячої хірургії (2004 р.)

1 ряд (зліва направо): завідувач кафедри, професор Б.М.Боднар, асистент, к.мед.н. С.В.Шестобуз, асистент, к.мед.н. В.В.Горячев, старший лаборант Г.Д.Лобач, асистент, к.мед.н. О.Б.Боднар; 2 ряд: старший лаборант Д.А.Трефаненко, клінічний ординатор Ель Хаддат Амжад, аспірант С.О.Сокольник, клінічний ординатор Салехі Джамшид.

бити єдину тактику при невідкладних станах, внести корекцію в існуючі схеми комплексного лікування дітей.

У 1994 році на базі клініки відбулася перша наукова конференція дитячих хірургів України, присвячена 50-річчю Чернівецького державного медичного інституту. В конференції взяли участь 80 дитячих хірургів України.

З 1995 року в клініці вперше розпочато дослідження важких металів і радіонуклідів у тканинах та рідинах органів черевної порожнини. Результати дослідження лягли в основу докторської дисертації Б.М.Боднаря на тему: "Апендикулярний перитоніт, фактори, що погіршують його перебіг, та шляхи оптимізації комплексного лікування", захищеної в 1998 році (науковий консультант – професор Д.Ю.Кривченя). Професор Б.М.Боднар є автором 7 монографій, 14 винаходів, 172 публікацій, 26 раціоналізаторських пропозицій.

У 1995 році при клініці вперше відкрита магістратура, яку в 1998 році успішно закінчив асистент В.Л.Брожик. У 2001 році під керівництвом професора Б.М.Боднаря В.Л.Брожик захистив кандидатську дисертацію "Оптимізація комплексного лікування місцевого перитоніту в дітей". Він є автором монографії, вина-

ходу, 38 публікацій, 8 раціоналізаторських пропозицій.

За клопотанням ректорату Буковинської медакадемії рішенням Міністерства охорони здоров'я України у 2000 році створено кафедру дитячої хірургії, завідувачем якої обрано професора Б.М.Боднаря.

Розпочата комплексна науково-дослідна робота кафедри "Оптимізація комплексного лікування апендикулярного перитоніту у дітей в сучасних умовах". Вперше в історії клініки відкрита очна аспірантура, яку достроково закінчив і захистив кандидатську дисертацію "Лікування та профілактика спайкової хвороби у дітей після перенесених гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини" лікар-магістр О.Б.Боднар (науковий керівник – професор В.З.Москаленко). О.Б.Боднар автор монографії, 5 винаходів, 38 публікацій.

З 2001 року в клініці працює лікар-магістр Д.А.Трефаненко, який в 1999-2001 рр. навчався в магістратурі при кафедрі загальної хірургії. Він є автором винаходу, 25 публікацій, раціоналізаторської пропозиції та 1 інформаційного листа.

У 2001 році на посаду асистента кафедри призначено дитячого хірурга вищої категорії С.В.Шестобуза. Під керівництвом професора

Б.М.Боднаря він захистив кандидатську дисертацію "Гострий брижовий лімфаденіт у дітей, удосконалення діагностики та лікування", яка лягла в основу навчального посібника "Гострий брижовий лімфаденіт у дітей", виданого 2003 року (співавтор Б.М.Боднар). С.В.Шестобуз – автор монографії, 3 винаходів, 38 публікацій, 8 раціоналізаторських пропозицій, одного інформаційного листа.

У вересні 2002 року при кафедрі дитячої хірургії започаткована інтернатура з дитячої хірургії. Для керівництва лікарями-інтернами на посаду доцента кафедри призначено головного лікаря міської дитячої клінічної лікарні к.мед.н. С.М.Сторожука. Він захистив 1986 року кандидатську дисертацію "Підвищення ефективності комплексного лікування гнійно-септичних захворювань у дітей шляхом корекції метаболізму вуглеводів". С.М.Сторожук є автором 1 винаходу, 38 публікацій, 7 раціоналізаторських пропозицій.

Для навчання лікарів-інтернів колективом кафедри підготовлений і виданий навчальний посібник "Практикум з дитячої хірургії", впровадженний комп'ютерний контроль базових знань з хірургії. Для визначення рівня засвоєння теоретичних знань лікарями-інтернами проводиться піврічний та річний контроль за допомогою комп'ютерної програми з дитячої хірургії. З метою детального вивчення клінічних проявів, діагностики, профілактики та лікування рідкісних нозологій розроблені клінічні ситуаційні задачі.

На базі клініки практикуються семінари з моделювання хірургічних станів у дітей із застосуванням диференційно-діагностичних алгоритмів. На практичних заняттях з найбільш важливих тем на кафедрі використовуються відеофільми та лазерні диски.

Для розміщення кафедри та забезпечення навчального процесу в міській лікарні виділено 120 м² загальної площі, на якій розташовано 5 навчальних кімнат та лабораторія кафедри.

На кафедрі оформлені стенди: "Проблеми лікування перитоніту в дітей на основі наукових розробок клініки", "Дезінтоксикаційна терапія у дітей". На стенді "Інтернатура" відображена практична робота інтернів, інтеграція з суміжними кафедрами тощо. Повністю оновлений табличний фонд, силами співробітників виготовлено 150 слайдів та 100 прозірок для наочності лекційного матеріалу.

Для поглибленого вивчення клінічних рентгенологічних змін при різних патологіях у дітей на кафедрі виготовлений панорамний рентгенекран. Розширено діапазон оперативних втручань з приводу уроджених вад у новонароджених, впроваджено кріохірургічний метод лікування пухлин та новоутворень шкіри.

У клініці регулярно проводяться обходи професора для лікарів-інтернів, клінічних ординаторів, аспірантів та студентів.

Впроваджено сучасні технології в діагностику та лікування гострого брижового лімфаденіту, гострого гематогенного остеомиєліту з використанням внутрішньокісткового електрофорезу та ультразвукової кавітації, різноманітних форм пухлин у дітей, ультразвукової кавітації при розлитому гнійному перитоніті.

Навчально-методична робота кафедри спрямована на підвищення рівня підготовки спеціалістів. Для студентів, магістрантів та лікарів-інтернів розроблені методичні рекомендації.

На кафедрі створено новий пристрій для лікування гострого гематогенного остеомиєліту, проходить апробацію санаційно-іригаційний комплекс для лікування розлитого перитоніту та санації гнійних порожнин. У хірургічному відділенні спільно з колективом кафедри розроблені та впроваджені сучасні методи еферентної терапії при гнійно-септичних захворюваннях у дітей: внутрішньовенне лазерне та ультрафіолетове опромінення крові, ентеросорбція, вульнесорбція, мембранний плазмаферез, гіпербарична оксигенація крові, магнітотерапія, електростимуляція кишечника, внутрішньотканинний електрофорез, імунотерапія, антиоксидантна терапія. Розроблені нові методи контролю ефективності лікування гострих гнійно-септичних захворювань з використанням імунологічних тестів, перекисного окиснення ліпідів і білків, методи вивчення системи агрегатного стану крові, коагуляційного потенціалу крові, ферментативного і неферментативного фібринолізу сечі, плазми крові і в тканинах внутрішніх органів, визначення протеолітичної активності плазми крові і молекул середньої маси. Для вивчення вмісту важких металів у крові і сечі впроваджено метод атомної адсорбціометрії, для визначення вмісту радіонуклідів у тканинах та біологічних рідинах використовується метод спектрометрії.

З метою лікування дітей з гнійно-септичними захворюваннями ведеться пошук нових ме-

тодів мікробіологічних і хронобіологічних досліджень аеробної та анаеробної мікрофлори.

До 60-річчя Буковинської державної медичної академії у 2003 році при активній участі кафедри проведена III наукова конференція дитячих урологів України, в якій взяли участь понад 100 учасників, з них 15 провідних професорів – дитячих хірургів.

У клініці працюють 19 дитячих хірургів, з-поміж них Заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор, Лауреат премії ім. В.Залозецького; п'ять кандидатів медичних наук, три лікарі-магістри, 11 лікарів з вищою кваліфікаційною категорією. На високому фаховому рівні надають кваліфіковану допомогу дітям доцент С.М.Сторожук, кандидати медичних наук В.В.Горячев, С.В.Шестоубз, В.Л.Брожик, О.Б.Боднар, завідувач хірургічного відділення Є.М.Микитинський, лікарі М.Г.Унгурян, С.Г.Бабич, Л.Ю.Мельник, О.Г.Пантюхіна, І.В.Воевода, Д.В.Боднарук. На кафедрі підготовлено п'ять клінічних ординаторів, з них 2 – для зарубіжних країн, 25 субординаторів та 7 інтернів. Кафедрою розширюються міжнародні та міжвузівські зв'язки, які сприяють стажуванню співробітників, впровадженню неінвазивних методів дослідження та сучасних технологій в лікуванні дітей.

Незважаючи на соціальні негаразди та організаційні труднощі практичної охорони здо-

ров'я, колектив кафедри спрямовує свої зусилля на удосконалення допомоги дітям, пошук нових методів діагностики та лікування дітей. Нині впроваджуються новітні технології в лікуванні портальної гіпертензії у дітей, методи пластики піелоуретерального сегмента при уроджених вадах нирок та запобігання можливим ускладненням, розробляються нові методи лікування деструктивного брижового лімфаденіту та гострого гематогенного остеомієліту.

Особливої уваги заслуговує проблема диспансеризації дітей у районах Чернівецької області та реабілітація після перенесених хірургічних захворювань. Кафедра покладає велику надію на організацію обласного багатопрофільного хірургічного центру для надання висококваліфікованої допомоги дітям м. Чернівці та сільської місцевості. Це значно б розширило діапазон обстежень дітей у районах області, забезпечило б належну якість оперативних втручань у дитячій хірургії, урології, травматології та ортопедії, що дало б змогу організувати торакальне відділення та міжрегіональний центр надання спеціалізованої допомоги дітям Чернівецької області, навколишніх областей та ближнього зарубіжжя. Працюючи над цими проблемами, кафедра дитячої хірургії Буковинського державного медичного університету дивиться в майбутнє з оптимізмом.

СТАНОВЛЕННЯ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ

Б.М.Боднар

Резюме. У статті висвітлені основні віхи практичної та наукової діяльності кафедри дитячої хірургії, внесок науковців у становлення хірургічної допомоги дітям Буковини.

Ключові слова: дитяча хірургія, історія.

THE DEVELOPMENT OF PEDIATRIC SURGERY IN THE CHERNIVTSI REGION AND THE HISTORY OF THE DEPARTMENT OF PEDIATRIC SURGERY

B.M.Bodnar

Abstract. The paper ascertains the basic landmarks of the practical and research activity of the Department of Pediatric Surgery, the contribution of its researchers in setting up surgical aid to Bucovina's children.

Key words: pediatric surgery, history.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Надійшла в редакцію 25.08.2004 р.